

ศิลปากร

นิตยสารของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๓๒

THE SILPAKORN JOURNAL

Vol. 33, No. 2 May-June 1989

- พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน : อดีต-ปัจจุบัน
- ข้อมูลประวัติศาสตร์จากจารึกที่พบใหม่
 - : ถวายพระผู้เป็นเจ้าแห่งพนมรุ้ง
 - : จารึกสุโขทัยหลักใหม่จากวัดบูรพาราม
 - : ศรีชัยสิงหวัฒน์เป็นใคร ?

- The Marukkhathayawan Royal Palace : Past and Present
- New Data From Inscriptions
 - : To Kammraten Jagat Vnam Run
 - : A Recent Sukhothai Inscription From Wat Purbārāma
 - : Who was the Srijayasimhavarman in Two Inscriptions Found in Thailand?

สารบัญ

CONTENTS

2	บรรณาธิการ : รักสมบัติวัฒนธรรมกันอย่างไร EDITORIAL : Do We Really Care About Our Cultural Resources? พิสิฐ เจริญวงศ์ Pisit Charoenwongsa	แนะนำเซรามิกส์บุรีรัมย์และเตาเผา Introducing Buri Rum Ceramics and Kilns ธราพงศ์ ศรีสุชาติ อมรา ศรีสุชาติ Tharapong Srisuchat Amara Srisuchat	52
	พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน : อดีตและปัจจุบัน The Marukkhathayawan Royal Palace : Past and Present จิรวุฒิ อีฆวาส Jeerayut Issayas	ถวายพระผู้เป็นเจ้าแห่งพนมรุ้ง “To Kamraten Jagat Vanam Run” นันทนา ชุติวังศ์ Nandana Chutiwongs	56
4	พระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ The Investiture of the 19th Supreme Patriarch of the Rattanakosin Period เพลินพิศ กำราญ Plernpis Kamran	ศิลาจารึกภูเขียว : การอ่านและแปลใหม่ A New Translation of the Sri jayasimhavarman Inscription from Phu Khiao ชะเอม แก้วคล้าย Cha-ame Kaewglai	64
13	ศิลาจารึกสุโขทัยหลักใหม่ : จารึกวัดบูรพาราม A Recent Sukhothai Inscription: the Inscribed Stele of Wat Purbarama, Sukhothai Province เท็ม มีเต็ม ศจ.ดร.ประเสริฐ ณ นคร ชะเอม แก้วคล้าย เกษียร มะปะโม Reading and exegesis by Therm Meetem, Cha-ame Kaewglai and Kasian Mapamo under the guidance and supervision of Prof.Dr. Prasert Na Nagara	จารึกศรีชัยสิงหรมัน A Sri jayasimhavarman Inscription of Unknown Provenance จตุพร ศิริสัมพันธ์ Chatuporn Sirisamphan ชะเอม แก้วคล้าย Cha-ame Kaewglai บุญเลิศ เสนานนท์ Bunlert Senanont	67
28		ศรีชัยสิงหรมันตามจารึกที่พบในประเทศไทยเป็นใคร Who was the Srijayasimhavarman Mentioned in the Two Inscription from Thailand อมรา ศรีสุชาติ Amara Srisuchat	71
		จากท่านผู้อ่าน จดหมายจาก พ.ท.เนตร อุตมั่ง แจ้งเรื่องพิมพ์ศักราชคลาดเคลื่อน ในนิตยสารศิลปากรปีที่ ๓๒ เล่มที่ ๖ A Little Informing About Errors in an Article in the Journal, Vol.32 No.6	80

A New Translation of the Srijayasimhavarman Inscription from Phu Khiao

In 1932 an inscription was found in Phu Khiao District, Chaiyaphum Province. A rubbing of it was sent to the Fine Arts Department, Bangkok in 1938. Later on it was translated by the famous French scholar, Prof. Gorge Coedès, who thought it might date to the 7th-9th c. A.D. He published his work in **Inscriptions du Cambodge**, Vol VII, 1967, page 71, and entitled the inscription “Pho khiao Incription, K 404.”

The sandstone slab measures 43×27 cm and has an inscription on one side containing 11 lines in Sanskrit which employs an ancient Khmer script. The inscription has been translated by the author and is now dated on the basis of palaeography to c. the 10th-11th c. A.D. The text pays tribute to a lady or queen, Chudamani, who was well known for her moral integrity and wisdom. The power and the glory of the kingdom of King Srijayasimhavarman was based on her support.

ศิลาจารึกภูเขา อ่านและแปลความใหม่

พะเอม แก้วคล้าย

กองหอสมุดแห่งชาติ

ศิลาจารึกภูเขา เป็นจารึกอีกหลักหนึ่งที่
ยังมิได้อ่าน-แปล เป็นภาษาไทย ทั้ง ๆ ที่ได้พบ
จารึกหลักนี้นานแล้ว ตามทะเบียนประวัติจารึก
บอกว่า “พบที่อำเภอภูเขา (ปัจจุบัน เปลี่ยนเป็น
อำเภอเกษตรสมบูรณ์) จังหวัดชัยภูมิ พระยา
ราชเสนา ได้ย้ายมาไว้ที่หน้าศาลากลาง จังหวัด
ชัยภูมิ ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕” ที่มุมบนของกระดาน
สำเนาจารึก มีบันทึกเป็นอักษรสีแดงว่า “ส่ง
ตามหนังสือคณะกรรมการจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๓๐๑/
๒๔๘๑ ลงวันที่ ๑๔/๑/๒๔๘๑” แสดงว่า คณะ
กรรมการจังหวัดชัยภูมิ ได้ส่งสำเนาจารึกหลัก
นี้มายังกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรม
ศิลปากร เมื่อพ.ศ. ๒๔๘๑ เพราะ พ.ศ. ๒๔๘๑
กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ ได้แบ่งแผนก
ออกเป็น แผนกกลาง แผนกหอวิชาการ แผนก
หอชรีญาณ และแผนกสาขาหอสมุด

คงเป็นเพราะอักษรจารึกไม่ชัดเจนทั้งหมด
และที่ชัดเจนบางบรรทัด ก็ไม่สามารถแปลเป็น
ใจความได้ จึงยังไม่มีผู้อ่านแปล การจารึกอักษร
เป็นศัพท์เข้าสมาสยาวที่สุดของแต่ละศัพท์สมาส
ลงท้ายด้วยกรานต์ต่างกัน คือเป็น ปุงลิงค์ บ้าง
สตรีลิงค์บ้าง และคำที่จะเป็นประธานของประ-
โยคคือจุฬามณี จึงทำให้เกิดความขัดแย้งว่า จุฬามณี
เป็นเพศหญิงหรือชายกันแน่ เพราะบทขยายมี
ทั้งสองเพศ

คำว่า ศุริยสิงหะ (ณ :) ตามรูปอักษร
น่าจะเป็น ศุริยสิงหะ (ณ :) แต่ไม่ปรากฏ

กษัตริย์องค์ใดชื่อ ศุริยสิงหะ (ณ :) จึงอ่านเป็น
สิงหะ (ณ :)

จารึกหลักนี้ ท่านศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์
ได้อ่านแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสไว้แล้ว ในหนังสือ
INSCRIPTIONS DU CAMBODGE VO-
LUME VII หน้า ๗๑ แต่ท่านแปลไปตาม
ลำดับบรรทัดของจารึก ขยายคำว่า ศุริยสิงหะ (ณ :)
ซึ่งถือว่าเป็นประธานของประโยค ตามรูปของ
อักษร ถ้าเป็นปรตมาวิภัติ อันเป็นประธานของ
ประโยค จะได้รูป ศุริยสิงหะ (ณ :)
จารึก มีรูปของอักษร ณ อยู่ด้วย ซึ่งเป็นได้เพียง
ฉันทวิภัติเท่านั้น

คำว่า จุฬามณีหรือจุฬามณี มีความหมาย
เดียวกัน เป็นได้สองอย่างคือ ชื่อของเจดีย์สวรรค์
และชื่อของบุคคล เมื่อถือคำว่า จุฬามณี เป็น
ประธานของประโยคในจารึก ฉะนั้นต้องเป็น
ชื่อของบุคคล เพราะบทขยายบอกว่า เป็นผู้มีความ
รู้

พระเจ้าศุริยสิงหะ (ณ :) อาจเป็นกษัตริย์
จาม ครองนครจำปา* จะเป็นไปได้ไหมว่า พระ-
องค์ได้รับการสนับสนุนจากพระนางจุฬามณีองค์
ใดองค์หนึ่ง เพราะจารึกบอกว่า (พระนาง) เป็น
ผู้ให้กำลัง อำนาจ และความรุ่งเรืองแก่อาณาจักร
ของพระเจ้าศุริยสิงหะ (ณ :)

* สุภัทรดิศ ดิศกุล ประวัติศาสตร์ เอเชีย อากเนย์ ถึง
พ.ศ. ๒๐๐๐, ๒๔๒๒, ๑๑๘-๑๔๘

ประวัติทะเบียนจารึก ขย.๑

อักษร	ขอมโบราณ
ภาษา	สันสกฤต
ศักราช	ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๖
จารึกอักษร	มี ๑ ด้าน ๑๑ บรรทัด
วัตถุจารึก	หินทราย
ลักษณะวัตถุ	สี่เหลี่ยมสูง
ขนาดวัตถุ	กว้าง ๔๓ ซม. สูง ๘๗ ซม.
สถานที่พบ	อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
ปัจจุบันอยู่ที่	ศาลากลางจังหวัดชัยภูมิ

คำจารึก

๑. ปุณฺยเศรฐฐรรชคทิต
๒. ตกรสวรคา พหุรรุมิกปร-
๓. ชฎาลงการสฤตสพุทธิ
๔. ชนิตปรชฎายโพรทิตา
๕. ศรีชยสิงหรรุมม (ณ :)
๖. ราชยพลศกตยพุทธิ
๗. ปุยนานาปรตี-----
๘. ตตตสุราทฐา ธาร-----
๙. ลกษฺมิ (ช) ตมณฺยา
๑๐. พรหลาท (ติ) จุฑาม
๑๑. ณี.

คำแปล

พระนางจุฑามณี ผู้สนใจต่อการทำประโยชน์แก่ชาวโลกที่มีคุณธรรม ผู้มีปัญญาที่ประเสริฐด้วยธรรมเป็นเครื่องประดับ ผู้เกิดในสกุลที่สูงด้วยปัญญาความรู้เป็นนิตย์ เป็นผู้ส่งเสริมกำลังอำนาจและความรุ่งเรืองแก่อาณาจักรของพระเจ้าศรีชยสิงหรรมน ผู้เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของประชาชน ในอาณาจักรนั้น ผู้เป็นแก้วมณีที่เกิดจากนางลักษมี ย่อมก่อให้เกิดความยินดี (แก่ประชาชนทั้งหลาย)

อธิบายประกอบ

๑ คำว่า -ชคทิต- ของวรรคที่ ๑ น่าจะเป็น ชคต + ทิต เพราะทิต คือ หิต ที่แปลงอักษร ห เป็นอักษร ท

๒ คำว่า สวรคา เป็นบทคุณสตรีลิงค์ แปลว่า ใส่ใจ น้อมใจไป

๓ คำว่า -ปรชฎาลงการส ของวรรคที่ ๒ เป็นบทคุณบุลึงค์ แต่ประธานเป็นสตรีลิงค์

๔ คำว่า -โพรทิตา มาจาก พร + อุทิตา แปลว่า ผู้เกิดในสกุลสูง ไม่สามารถอ่านเป็นอื่นให้ดีกว่านี้ได้ เพราะรูปอักษร เป็น

รูปอักษร

๕ คำว่า -สิงหรรุมม (ณ :) ของวรรคที่ ๔ รูปอักษร ห น่าจะเป็น อักษร ฌ คือ แต่เพื่อให้ได้ความหมายจึงอ่านเป็นสิงห

๖ คำว่า -สราทฐา แสดงถึงความผิดพลาดในการใช้คำ เพราะน่าจะเป็น สราทฐา

๗ คำว่า ลกษฺมิ (ช) ตมณฺยา อักษร ช ไม่ชัดเจน จึงเติมตามที่เขาใจว่าน่าจะเป็นอย่างนั้น ส่วนอักษร ย ที่ มณฺยา บางสำเนาจะมองเห็นเป็นรูปอักษร ส

๘ คำว่า พรหลาท (ติ) จารึกมีรูปเป็น

รูปอักษร

จึงเติม (ติ) เพื่อให้เป็นกริยาโดยสมบูรณ์.